

416 zejména ono, které jest založeno na ultrakřesťanském mysticismu, nutícím novou Evu k panenství, nehodí se pro ženu francouzskou, příliš horké a živé krve, příliš sexuální, ba že se hodí sotva pro život vůbec. Dovede-li pevná vůle Bedřišky Surierové čeliti pokušení a žítí po dogmatu a proti přírodě, tož sestra její, impulzivní a žensky oddaná Léa, pravá Francouzka v tom ohledu, stane se obětí nové sekty. Vymaní se sice z vlivu sestřina a prchne za svým milencem Jiřím Ortsenem do Londýna, ale pozdě: umírá, když mohla s Jiřím žítí v novém manželství, založeném nejen na harmonii duší, ale i na tělesné lásce, umírá vyčerpána dlouhou, nezdravou askesí. To vše jest ostatně až v 2. díle. Když jsem tuto knihu četl, zdálo se mi, že měla vyjít tak před dvaceti lety. Dnes jsou takové Pirnitzové a Bedřišky již na vyměření i na severu, svoboda ženy již neznamena askesi a ženy dávno si řeší svůj problém po příkladě Léy.

Dějiny t. zv. moravského separatismu

jest název pěkné literárně historické studie mladého filologa moravského, dr. Miloslava Hýska, kterou vydal nedávno samostatně jako otisk z Časopisu Matice moravské (52 strany). Práce vznikla v semináři Vlčkově, jest založena na studiu pramenů někdy velmi odlehlých a osvětluje pěkně a jasně celý problém. Separatismem rozumí dr. Hýsek nejprve filologický směr, který vzpouzí se přijmouti český jazyk spisovný a usiluje o to, vnutiti mu krajinný ráz moravský. Úsilí toto jest nepřímým odkazem protireformačního jesuitismu katolického, který má nedůvěru k českému jazyku spisovnému jako k nástroji mohutné literatury kacířské a káže lidu dialektem. Snaha tato na samém úsvitě probuzení jest vyslovena programově V. Stachem a vyvrcholuje se později ve velmi energické úsilí F. D. Trnky a V. Ziaka, jež práce páně Hýskova charakterisuje velmi podrobně a velmi šťastně. V. Ziak zejména jest duch vědecky založený, který postupuje uvědoměle: chce docíliti takto sblížení Slováků s Čechy. Odpor literárního centra českého, Prahy, Jungmanna, Palackého, proti těmto snahám i vrtkavé postavení V. A. Šemberovo v tomto sporu jsou dalším námětem zajímavé práce p. Hýskovy. Naposledy přechází autor k separatismu obsahovému a ideovému, vedenému klerikálem Fr. Sušilem, a politickému, který rozdmychuje centralistická vláda vídeňská a na němž má hodně viny i pohodlnická nevědomost a soběstačnost pražská. (Po této stránce doplnil pěkně studii dr. Hýska některými detaily dr. J[an] H[erben] v několika feuilletonech Času.) Několik posledních vět, žel, poněkud stručných a sumárních, věnuje dr. Hýsek době nejmladší, snahám o vytvoření odlišné svérázné literatury moravské. Zde právě přál bych si více určitosti a odvahy k soudu. Není sporu o tom, že program Leandra Čecha, stvořiti v rámci literatury české svéráznou školu moravskou, tedy literaturu krajovou, resp. několikerou literaturu krajovou, jest správný, ale tím, že tento článek otiskla jako úvodník Moravsko-slezská revue, nestala se ještě jeho naplnitelkou. Ten program zůstal v Moravsko-slezské revui posud skoro úplně jen papírem a černí tiskařskou — nestal se tělem a skutkem.

„Sněhy, které roztály“ čili V. Hladík jako znatel francouzské literatury 417

Píše se nám: „Nečtete asi Hladíkových causerií¹ v Národních listech a nepovšiml jste si tudíž asi literárně historického objevu, který učinil včera v sobotu dne 4. září 1909 tento na slovo vzatý znatel francouzského písemnictví. Verš „Où sont les neiges d'antan“, který až posud všeobecně byl připisován středověkému básníku francouzskému François Villonovi a otiskován v jeho básních, a sice jako refrén „Ballady des Dames du temps jadis“, verš, který zná každý čipernější francouzský školák jako příslovečný verš Villonův, cituje náš veliký frankofil a český Balzac in spe jako verš z jakési erotické písně „úsměvného Théodora de Banville“, t. j. básníka, který žil v XIX. století, čtyři sta let po ubohém Villonovi. Doufejme, že velkého objevitele nemine za to nějaká dekorace.“

Kniha z pozůstalosti Sully-Prudhomme

Jest snad známo, že tento filosofický básník francouzský napsal vedle veršů úvahy a studie estetické všeho pozoruhodné. Více překvapuje, že z pozůstalosti jeho byla nyní vydána kniha sociologická, *Le lien social* (u Alcana). Kniha jest torsem nebo spíše zlomkem. Básník chtěl zde podati své názory o rozvoji lidské společnosti. „Sociální pouto“ jest básníkovi ovládnutí člověka člověkem a ovládnání toho rozeznává čtvero tříd: ovládnání násilně (válkou, volbou hlasovací), podrobování se vlivu (poslušnost instinktivná, moc duchovní), ovládnání rozumové (kult spravedlnosti) a ovládnání láskou (stavy sociální, založené na vzájemné oběti). Vývojový idealism, známý z veršů Prudhommových, hovoří i z těchto úvah svou řečí sociální naděje.

Kritická kniha o Anatolu Franceovi

Raphaël Cor vykládá v pěkné knize Anatol France a soudobá myšlenka duchovný vývoj tohoto rozkošného ironika, který dovedl býti ve své chvíli i vojákem idejí a spojití ve svém díle úsměvnou gracií Renanovu s podryvnou výbojností Voltairovou. Prameny odporu Franceova ke křesťanství a zvláště ke katolicismu nalézá Cor již v prvních pracích básnickových, ve Svatbě korintské. Křesťanství jest Franceovi nenávisť umění, lásky a krásy a krása jest tomuto rozkošnickému diletantovi jedinou pravdou. France jest svému poslednímu kritikovi geniem ironie a neucty, ale ironie není skepticism a France nevzdává se práva soudu. Ironie umožnila mu, že bojuje za mnohé pravdy, které se dnes zdají nebezpečné; jeho ironie vedla jej k pochopení, že všechny idey, které dnes udržují společnost, zdály se kdysi podvrtné. Tento duch, který poznal relativnost všeho, dovedl se exponovat velmi vášnivě i pro tu relativnost, která jest pokrok.

1 - Věru ne. V takových požitcích jsem velmi střídmý.